

DOSSIER DE PREMSA

Les noves reformes fiscals de la UE tornen a imposar un règim d'austeritat als seus Estats Membres

- Per a les organitzacions de la societat civil, l'anomenada austeritat 2.0 que comporten les noves regles fiscals és una oportunitat perduda per dotar-nos de regles més adequades als reptes actuals.
- És especialment crítica la decisió d'incloure la despesa i les inversions militars en les prioritats comunes, ja que entren en conflicte amb els principis i els objectius econòmics, socials i ambientals de la UE i amb els avenços en seguretat humana.
- Europa estarà obligada a fer un ajustament fiscal de 100 mil milions d'euros l'any 2025, amb impactes negatius en el benestar i les inversions de futur. L'ajustament previst a l'Estat espanyol serà d'aproximadament 13.900 mil milions d'euros fins a 2028.

Aquest 23 d'abril de 2024 el plenari del Parlament Europeu ha votat el text definitiu de reforma de la governança econòmica europea, o més conegut com a regles fiscals, que requereixen als Estats membres de la Unió Europea un ajust fiscal per a complir amb la regla de no sobrepassar el 60% del PIB de deute públic i el 3% de dèficit públic.

Era l'última etapa des que la Comissió Europea va presentar la seva proposta el novembre de 2022, que va ser modificada considerablement per part del Consell Europeu el desembre de 2023, sota el lideratge de l'exministra Nadia Calviño, quan Alemanya va imposar condicions per a ajustos més rigorosos. Es va aconseguir un acord final en les negociacions a tres bandes amb el Consell i el Parlament el març de 2024. **La inclusió de noves salvaguardes a la proposta inicial afegeix noves restriccions arbitràries, particularment un requisit perquè aquells països per sobre del 3% del dèficit o el 60% redueixin el seu dèficit estructural a menys de l'1,5% del PIB.**

Les noves regles fiscals reemplacen l'enfocament d'"una sabata per a tothom", que requeria reduccions uniformes del deute i el dèficit públic dels països membres, per un plantejament més personalitzat que atorga als països un període d'ajust de 4 anys -prolongable fins a 7 anys per als països molt endeutats, com l'Estat espanyol. En aquest marc, els governs tenen un cert marge per a dissenyar un pla nacional d'ajust fiscal on es comprometen amb la Comissió Europea a ajustar les despeses públiques, inversions estratègiques i reformes alineades amb les prioritats europees.

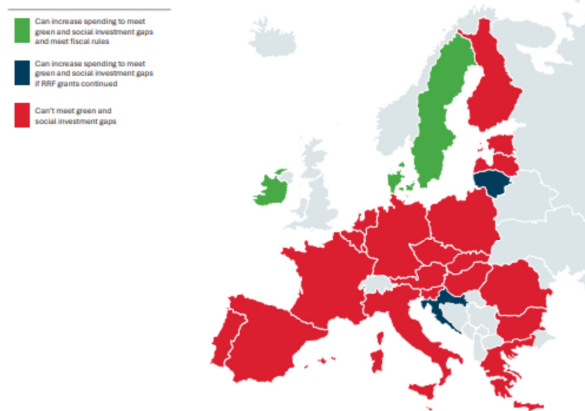
Encara que, en el cas de països com Espanya, les regles fiscals proposades suavitzin el ritme de les retallades de despesa en comparació amb les regles anteriors, **per a la majoria dels estats membres suposarà restriccions que impediran fer front a inversions clau en benestar i futur.**

Conseqüències

Segons la [Confederació Europea de Sindicats](#) i la [New Economic Foundation](#), fins a 18 estats de la UE, entre ells l'espanyol, no podran fer les inversions necessàries en infraestructura social com hospitals o escoles, plans d'habitatge, o invertir en la transició ecològica per a fer front a l'emergència climàtica. L'Estat espanyol es quedaria amb un *gap* d'inversió de 26.400 milions d'euros anuals, Alemanya amb un *gap* de 80.600 milions, gairebé 67.000 milions en el cas d'Itàlia i més de 53.000 en el cas de França.

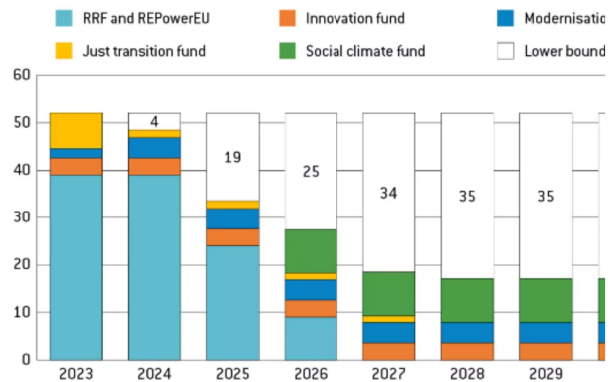
Segons l'estudi, només tres països podran permetre's complir els objectius tant socials com climàtics sota les noves condicions fiscals: Dinamarca, Suècia i Irlanda. En general, existeix un dèficit d'inversió per a fer front a les necessitats de present i futur, que es xifren entorn de 400.000 mil milions d'euros anuals.

FIGURE 6. Map of social and green investment gaps compared to fiscal rules and continuation of RRF grants

Font: [Confederación Europea de Sindicatos y la New Economic Foundation](#)

Figure 4: EU climate grants: the sharp post-RRF decline (€ billions)

Font: [Bruegel. A new governance framework to safeguard the European Green Deal](#)

Posició de la societat civil

Per a les organitzacions de la societat civil, **l'anomenada austeritat 2.0 que comporta el nou marc fiscal és una oportunitat perduda de dotar-nos de regles més adequades als desafiaments existents.** És a dir, sortir del marc de l'austeritat per a transitar a un marc de responsabilitat fiscal en el qual cada euro de diners públics estigui alineat amb l'Acord de París, la Comissió de Biodiversitat i la Carta Social Europea.

En la [carta](#) a Pedro Sánchez de març del 2023, la societat civil sol·licitava:

1. Dotar a la tramitació, aprovació i revisió dels plans d'ajustament i reformes, i de les reformes d'una **legitimitat democràtica plena**, incloent-hi als parlaments i a la ciutadania.
2. Garantir la **coherència amb els compromisos adquirits amb l'Acord de París** en relació amb la limitació de l'1,5°C de l'augment de temperatura, amb els objectius de biodiversitat compromesos en la cimera de Montreal i els drets recollits en la carta social europea.
3. Incorporar una **noció d'estabilitat dels comptes públics i d'equilibri fiscal més ampli**, mitjançant les garanties en la qualitat i la inclusió del treball, la reducció de la pobresa i la desigualtat, i la qualitat del medi ambient i la reducció d'emissions¹.
4. **Garantir un espai fiscal suficient per assegurar el benestar de les persones** en els seus drets més essencials d'accés a una salut i educació de qualitat i protecció social, i garantir les inversions públiques que redueixin els riscos climàtics futurs i ajudin a mitigar-ne els efectes.

¹ El canvi climàtic i l'alteració de la biodiversitat suposen un risc sistèmic amb implicacions directes en els comptes públics i el deute d'un país, tal com assenyala l'informe ["From Maastricht to Paris | Finance Watch"](#)

5. **Incloure fites de pressupostos «verds» i «lila» en les reformes dels plans estructurals nacionals, i d'eliminació justa de les subvencions als combustibles fòssils i a les indústries i sectors no-alineats amb els objectius ambientals i socials.**
6. **Impulsar una major progressivitat fiscal** i tancament dels forats fiscals -a l'Estat espanyol i a Europa-, amb l'objectiu de garantir els serveis públics i incloure en els plantejaments de cada país mesures de caràcter fiscal.
7. **Incloure en els plans de cada país mesures específiques de caràcter fiscal, que reforcin tant la suficiència com la progressivitat tributària i la fiscalitat verda.** Per això, s'ha d'incloure algun tipus d'indicador de progressivitat fiscal, de tal forma que es garanteixi l'increment recaptatori no recaigui de manera desigual sobre la ciutadania.
8. **Establir mecanismes d'auditoria**, control i escrutini públic sobre la qualitat i coherència de la despesa, la legitimitat del deute i establir salvaguardes anticorrupció.

Posteriorment, i fruit del desenvolupament de les negociacions, en una segona [carta](#) de novembre de 2023 s'alertava de les conseqüències de la negociació que s'apropava. S'avaluava com **especialment crític i incoherent la decisió d'incloure la despesa i les inversions militars en les prioritats comunes**, ja que **entren en conflicte amb els principis i els objectius econòmics, socials i ambientals de la UE i amb els avenços en seguretat humana.**

Per què es van reformar les regles fiscals de la UE?

En el context de la pandèmia de la COVID-19 i la crisi del cost de la vida (entre altres, empitjorat per la invasió de Rússia a Ucraïna), **la Comissió Europea va suspendre temporalment el març de 2020 el Pacte d'Estabilitat i Creixement i les seves regles fiscals**, perquè els països membres poguessin fer front a les despeses necessàries per a respondre adequadament a les crisis -que si no, haguessin portat al col·lapse del projecte europeu.

No obstant això, la realitat actual del sobreendeutament dels Estats membres, i el desig de no repetir l'experiència de la recessió econòmica dels anys després de la crisi financera de 2008, va obligar la Comissió Europea a proposar una flexibilització de les regles per a garantir el reforç del rol dels governs i de la inversió en àrees estratègiques.

Per això, el 9/11/22 la Comissió va avançar una **proposta de noves regles fiscals per a la UE**. No va suggerir canviar el Tractat de Maastricht (es mantenen les regles fiscals més importants del Pacte d'Estabilitat i Creixement del 60% deute pública i 3% dèficit públic), però sí que canvia substancialment la seva filosofia i aplicació. **El canvi substancial és que es deixa en mans dels Governos proposar la senda de reducció de deute i l'elaboració i negociació dels plans nacionals d'ajustos amb reformes i es permet inversions públiques en sectors estratègics alineats amb les prioritats de la UE.**

Per què és important aquesta reforma?

Les noves regles fiscals situen als Estats membres en **un marc inadequat d'austeritat 2.0** per als pròxims anys, limitant a les administracions públiques locals, autonòmiques i nacionals en la seva capacitat i sobirania per a respondre a la crisi múltiple que vivim. Segons la Confederació Sindical Europea, [la UE estarà obligada a realitzar un ajust fiscal de 100 mil milions d'euros en 2025](#), la qual cosa tindrà impactes negatius en el benestar i les inversions de futur. Segons el mateix estudi, l'ajust previst en l'Estat Espanyol serà d'aproximadament de 13.900 mil milions d'euros l'any 2025. **Aquests ajustos**

restringeixen l'espai fiscal amb conseqüències per a l'acció climàtica, la inversió social, posant en risc el futur de la transició ecosocial justa.

Les noves regles marcaran l'acció política europea a llarg termini, especialment en països més endeutats com Grècia, Itàlia, Portugal, l'Estat espanyol, Bèlgica, França, Xipre encara que no sols, perquè països com Alemanya, Àustria o Finlàndia també hauran d'elaborar els seus plans a 4 anys vista. El primer que haurà de fer qualsevol govern triat a Europa en el primer trimestre de 2024, serà adaptar les seves propostes polítiques i pressupostàries al nou marc fiscal, i redactar el seu pla nacional d'ajust fiscal. La data límit per a enviar aquests plans nacionals a la Comissió Europea serà el 20 de setembre de 2024.

Lliçons apreses?

Les regles fiscals de la UE, que van ser un pacte entre Alemanya i França dels anys 90, **no serveixen per a respondre adequadament al context actual de desigualtat extrema, emergència climàtica i ambiental, polarització en el si de la UE i tensions geopolítiques**. A llarg termini, les regles fiscals haurien de transformar-se en un Pacte de Resiliència i Benestar. **Per a això, cal superar el paradigma i el model de creixement econòmic il·limitat.**

El mal que ha fet aquest paradigma s'ha vist en la gestió i les conseqüències de la crisi del 2008. Va ser en 2019 que Jean-Claude Juncker, amb la boca petita, va demanar perdó a Grècia per les conseqüències de la gestió de la crisi del deute. Ho va fer després de 10 anys de patiment, retallades i una onada de desafecció cap al projecte europeu, conseqüències que encara vivim.

És important recordar que el marc fiscal de la UE, més enllà de la crisi grega, ha estat darrere de la crisi de l'euro, de l'impuls del Brexit i de la desafecció amb el projecte europeu, amb l'ascens de l'ultranacionalisme, l'extrema dreta, etc. A l'Estat espanyol, ha provocat enormes retallades, per les quals va sorgir en resposta el moviment del 15M i de les mareas civils. Es va arribar a canviar la Constitució, incloent-hi l'article 135, que va establir la devolució del deute extern com a prioritari abans de qualsevol altra despesa social. Les conseqüències de tot això es perceben encara avui en alguns països amb el dèficit de finançament en polítiques bàsiques (salut, educació, habitatge, etc.).

El marc fiscal no és un tema tècnic. És una qüestió política central del projecte europeu que impacta al benestar actual i futur de milions de persones. Així, i de cara a les pròximes eleccions europees, és necessari obrir el debat públic de quines mesures permetran un espai fiscal que reforci el projecte europeu amb una economia més justa i resilient, al servei de les persones i dins dels límits del planeta.

23 d'abril de 2024

Contacte i més informació

Paz Vaello

Comunicación de Greenpeace España

Tlf.: 646 423 857

Nicola Scherer

Observatori del Deute en la Globalització

nicola.scherer@odg.cat

Tlf.: 722 53 35 07